

Zijn slotsom (bldz. 1480, *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde*) luidt: „Ik trachtte u aan te toonen, dat de wonderen der geneeskunst niet door bovennatuurlijke, magische krachten worden en werden bewerkt, maar dat het onder ieders bereik liggende, geestelijke middelen zijn, die de wonderkrachten ontwikkelen”. Daaronder moeten dus volgens hem ook gerekend worden de genezingen door CHRISTUS bewerkt. Waartoe ze anders aangehaald. Hiertegen voel ik mij verplicht op te komen.

Allereerst de foute slotsom (bldz. 1472): „Derhalve is het bij JEZUS het geloof, dat geneest, het ongeloof, dat de genezing tegenhoudt”. Zeer zeker, stem ik toe, heeft het psychische een grooten invloed op het lichaam in casu voor genezing, maar om dezen invloed als verklaringsfactor voor een bepaald geval te aanvaarden, moet zoo'n geval niet alleen vermeld, maar ook grondig onderzocht worden onder het besproken opzicht en niet voorbarig analogisch behandeld worden. Bovendien ligt in de aangehaalde gevallen (Matth. 13. 58 en 6.4) een andere verklaring voor de hand. Het is a priori even aannemelijk om te zeggen, dat hun ongeloof Hem (CHRISTUS) niet *de macht* ontnam, maar wel *de reden* om nog andere wonderen te verrichten. Zoo ook Matth. 16. 1—5.

Ten tweede wat het eenzijdig aanhalen betreft — waarom haalt prof. NOLEN niet Lucas 22, 50—22 aan. (En één hunner sloeg den dienstknecht van den hooge priester en hieuw hem het rechter oor af: Maar Jezus nam het woord en zeide: Laat af, niet verder! En Hij raakte zijn oor aan en genas hem). Ook door psychischen invloed, vraag ik, hooggeleerde professor? Waarom geen vermelding van Matth. 3, 5—14, waar de genezing van den knecht van den hoofdman verteld wordt? Waar blijft hier de psychische invloed? Dan Lucas 7, 11—18, de opwekking van den jongeling, die begraven werd, of Johannes 11, 17—45, de opwekking van LAZARUS, die reeds riekt? Hoe verklaart prof. NOLEN hier den invloed van geestelijke middelen, die onder ieders bereik liggen, ook van hem?

Nog meer aanhalingen zou ik kunnen doen om te bewijzen, dat prof. NOLEN den persoon van CHRISTUS in een zeer verkeerd en dwaas daglicht heeft gesteld. Ook over tal van andere uitlatingen in de rede moet ik van meening ten zeerste verschillen, doch het zou mij te ver voeren. Deze regels mogen voldoende zijn als protest tegen de wijze, waarop prof. NOLEN mij en zeker velen met mij in onze heiligste gevoelens heeft gekwetst. Van verdere repliek zie ik af.

Utrecht, 26 April 1919.

W. A. BOEKELMAN.

II

In het nummer van 26 April 1916 is opgenomen de rede van de prof. NOLEN getiteld: „Wonderen der Geneeskunst”. In dit stuk spreekt de hoogleeraar zijn meening uit over onderwerpen uit den Bijbel, niet rechtstreeks, maar desalniettemin op ondubbelzinnige wijze. Volkomen duidelijk blijkt dit hieruit, dat de gegevens uit den Bijbel, waarin wordt verhaald, dat een *doode* tot het leven wordt teruggeroepen, door den hoogleeraar worden gerangschikt onder zijn „Wonderen der geneeskunst”. Dat prof. NOLEN hiermede zijn appreciatie van den Bijbel tentoonspreidt en dit doet als voorzitter van het Nat. en Geneesk. Congres, kan hier onbesproken blijven. Maar er mag niet gezwegen worden, als de meening van een hoogleeraar in de geneeskunde omtrent godsdienstzaken in dezen vorm als voorstuk in het *Ned Tijdschr. voor Geneesk.* den lezers wordt aangeboden. Vrijzinnigen en ongelooovigen zullen afkeuren, dat de godsdienstige meeningen en gevoelens hunner collega's worden gekwetst. En zij, die volgens hun geloofsovertuiging — hetzij deze de joodsche of christelijke is — geloof hechten aan het Bijbelverhaal, mogen van de redactie verwachten, dat zij stukken als dat van prof. NOLEN weert uit dit *Tijdschrift*; of wel de redactie stelle de artsen, wier geloofsovertuiging in het *N. T. v. G.* wordt aangetast, in de gelegenheid zich te verdedigen omtrent onderwerpen van theologischen aard in het *N. T. v. G.* zelf. Met het laatste te doen, zou m.i. een gevaarlijk precedent zijn geschapen.

Arnhem, 27 April 1919.

AUKE VAN BALEN,